

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea“, „Foia Interesantă“ și „Plugarul Luminat“ — 100 Lei pe an, 50 Lei pe 1/2 an, 25 Lei pe 1/4 de an.

Pentru țărani: preoși, învățători, mici meseriași și mici negustori: 60 Lei pe an, 30 Lei pe 1/2 an, 15 Lei pe 1/4 de an.

Pentru Iugoslavia și Cehoslovacia 120 Lei pe an. — Pentru America 150 Lei (abia 75 cenți) pe an, trimiși prin cec de bancă foi la Orăștie

Redacția în Orăștie (Trans.) | Foie pentru popor. | Director: Pr. IOAN MOȚA | Anare în fiecare Joi | Administrația în Orăștie (Trans.)

Din viața Partidelor.

Di Iuliu Maniu, Președintele Partidului Național, la întrebările unui ziar din București, că de ce nu s'a putut face unirea cu Partidul Țărănesc, — a răspuns:

1. Pentru-că acest partid are în programul său, „lupta de clasă“, (adecă aștarea unei pături a neamului, împotriva altor pături ale aceluiași neam);

2. Pentru-că nu putem primi planul de schimbare a armatei și a poliției, așa cum o dorește partidul țărănesc, căci noi credem că, în stările de azi ale țării noastre, avem trebuință să păstrăm armata și poliția în forma ei de azi.

Înțelegeți, dară, că partidul țărănesc, luându-se după Dr. Lupu, nu are jumătate de inimă (de nu cu inimă) dată socialistilor și prin urmare foarte apropiat cu gândirea sa bolșevici, — vrea să înceapă destrămarea lucrurilor din această țară, cu destrămarea armatei și a poliției, — pe cari vrea să înlocuiască cu ceva „garde“ civile. Ar fi cel dintâi pas a ne apropiia de prăpastia din Rusia, care și aceea a început, că Jidanii au ajuns la putere, au desființat întâi armata, și apoi au făcut cu țara — și știți.

Și iată pentru ce noi, cari iubim această țară și o dorim să rămână veșnic a neamului nostru românesc, — nu putem da vorbă bună de politica „partidului țărănesc“, câtă vreme e tare și mare în acel partid Dr. Lupu, — iar dl Mihalache are putere a i-se împotrivi, ci să lăsați tir și dsa de Lupu pe un post, de care să păzească Dzeu poporul nostru.

Răspunsul dlui Maniu din cele de mai sus, pot lăsa pe ori-cine, că de ce nu poate unirea între partidul național, sau ori-care alt partid ce-și dă șansa de viitorul țării, și cel țărănesc.

Știri politice

Oaspeți însemnați

Pe România la Sinaia, începând cu ziua de 28 Iulie, câteva zile: Vin imputerniciți ai statelor vecine Iugoslavia și Cehoslovacia să se împreună cu România formează o „Mică Antantă“ („Mică în-

țelegere“), — înțelegere cu legământ între ele, de a se ajuta la zilele de primejdie pentru oare-care din ele.

Imputerniciții celor 3 țări vor stabili de nou temeliile înțelegerii, le vor întări și le vor lărgi.

E vorba că și Polonia ar dori să intre în această tovarășie de apărare, ba și Grecia.

Se va vedea ce va hotărî statul dela Sinaia. Vom arăta și noi.

Pacea lumii

pare a fi ajuns la statornicire pe vreme mai îndelungată. Turcii și Grecii au iscălit contractul de pace după starea cea nouă a lucrurilor.

Intre Franța și Anglia încă s'a descordat mult coarda și e nădejde de înțelegere întru toate.

Stavilirea clădirii de vapoare nouă.

De multă vreme marile națiuni se năzuiesc a fi puternice nu numai pe uscat, ci și pe mare, ori mai ales pe mare, — căci, ca să stăpânești pământul (ca Anglia), trebuie să fii tare — pe mare!

După acest război, s'a început o năzuință nouă de a avea flotă mare de corăbii (armată de vapoare) între Anglia, America, Franța, Japonia și Statele. Dar aceste state prietene au văzut că o întrecere în acest fel, o să le vâre în cheltueli până peste cap. De aceea Franța, mai cuminte, a stăruit și a izbutit a face și pe celelalte soațe, să încheie o înțelegere, în temeiul căreia să se pună stavilă zidirii de vapoare mari și sporirii flotei (armatei de corăbii mari). S'au înțeles că Anglia și Italia Unite ale Americii pot avea corăbii în greutate de 525.000 tone, Japonia 315.000 tone, Franța și Italia câte 175.000 tone.

Și primind ele a se opri la atâta cu zidirea de vase mari (cari în vreme de război pot fi folosite în război) s'a asigurat un viitor cu pace mai îndelungată.

Liga „Drepturilor Omului“.

S'a înjghebat ceva nou. O însoțire (o „ligă“) pentru apărarea „drepturilor omului“ care s'ar simți nedreptățit în această țară în ori-ce chip, prin ori-și-cine. Ci-că tot cel-ce trăește pe acest pământ, având chip omenesc, are drept la cea mai largă libertate, și îndată ce cineva îl stângenește prin ceva în libertatea lui, soții lui, sunt da-

tori a sări într'ajutorul lui și a nu-l lăsa să sufere!.

Ce vorbe frumoase! Cine, om cu inimă simțitoare fiind, nu se va înduioșa de această țintă atât de creștinească, omenească? Parcă auzi pe Chrisos povestind pilda celui căzut în tâlhari, și îndemnând prin luminata pilduire, pe ori-cine a-i sări într'ajutor celui nepăsătit.

Dar nu toți câți spun pilde din ale lui Christos, au în sinul lor pe Christos. Cei mai mulți au pe fariseul din pildele aceluiași Christos.

Cam așa stăm și cu noua Ligă pentru „drepturile omului“. Ea e cu totul alceva, decât ce ar vol s'o arate numele ei.

Ea nu e decât o însoțire, prin care adevărații ei capi, vor să se pună bine cu toți străinii din această țară: Cu Bulgari în Dobrogea, cu Rușii în Basarabia, cu Germanii în Bănat și în Ardeal, și cu Evreii în toată țara. Căci aceștia sunt cei cari țipă (zbiară) mai ascuțit și pretutindenea, că li-se calcă în picioare „drepturile“ pe cari, ca oameni, le au și ei, ca ori-și-cine, pe acest pământ (pe care ei așa de tare-l iubesc, că l'ar dori al ori-cui, numai al neamului românesc nu!)

Și atunci vin mării speculanți, cari sunt Constantin Mille, ziarist la gazetele cele mai închinăte intereselor streine, Costa-Foru, al doilea Mille, apoi Brănișteanu (Braunstein), Dr. Lupu, „țărănistul“ care vrea să facă și din țărani nostri oameni „internaționali“ (fără neam, fără țară), Cocea, bine știutul sămănător de vrajbă și de stricăciune — și în dorul de a ajunge tari mari, fac ochi dulci străinilor din țara, tuturor, ori-cărora!, — ca în alegeri să aibă sprijinul lor, iar încolo peste ani să-i aibă ca... cetitori sirguincioși ai gazetelor lor!.

Pentru a nu-și arăta culoarea prea pe față, isteții apărători a „dreptului omului“, au chemat în comitetul lor cel atât de creștinesc, pe mai mulți români neaoși din toate partidele politice cari stau de vorbă cu acești internaționali, — și cu mirare vedem între ei, învăluindu-i, coperindu-i, pe Rădulescu Motru, pe Sever Bocu, pe I. Mihalache, iar în frunte și-au pus președinte pe bunul bătrân Vasile Stroescu... Totuși, își scot capul printre penele aripiilor și puișorii Ilie Moscovici, fostul deputat jidan socialist din București, Anag-

nost e, socialist internațional dela rudă, și alte figuri mult grăitoare.

Spune-mi cu cine te însoțești și-ți voi spune cine ești.

Liga „dreptului omului“ e liga de ocrotire a tuturor răilor și vrășmașilor acestei țări, și în acea Ligă un Român bun, nu are loc!

Unele — altele.

180 mii Evrei ca neam și

354 mil de religia mozaică!

— Din Cehoslovăcia —

După cea mai nouă numărătoare, din Februarile a acestui an, iată câți locuitori are noul stat Ceho-Slovac:

De tot 13 milioane și 619 mii locuitori, (din cari 6 mil. 588 mii bărbați și 7 mil. 052 mii femei).

Dintre aceștia sunt: după neam 8 milioane și 760 mii cehoslovaci, 3 milioane 123 mii germanii, 746 mii unguri, 461 mii ruși, 180 mii Evrei, 75 mii poloni și 23 mii alte neamuri.

După religie sunt 10 mil. 384 mii romano-catolici, cam 1 milion protestanți, 535 mii bis. națională cehoslovacă, 532 mii armeno-catolici, și 353 mii de religia mozaică.

Ce vedeți de aici? Că în Cehoslovăcia sunt 353 mii de jidani, dar când numărătorea i-a întrebat: de ce neam ești tu Goldenberg, Rosenblatt, Solymosy, Farkaș?, cei dintâi (din Boemia) au spus: Germani și cei din urmă (din Slovăcime): „maghiari“. Iar când i-a întrebat pe patrioții „germani“ și „maghiari“ de ce religie sunteți?, au răspuns: mozaică... De aceea ai după neam 180.000 evrei în Cehoslovăcia, dar 353 mii după religie. Ei se ascund după nume nemțești și ungurești, ca să-și poată face treboarele mai nelovite cu cotul, dar rămân evrei neclintiți până la capăt. Înșală pe creștin de când se nasc până mor

„Regele ziarelor“...

— Hugo Stinnes —

Marele ziar german „Vossische Zeitung“ scoate la iveală că Hugo Stinnes, bogătașul „german“ (după părinți și moși... jidan), a ajuns a fi stăpân pe 150 ziare de zi din Germania, afară de alte multe sute de foi săptămânale de tot felul.

E același Stinnes care a cumpărat 5 mari fol din Pesta, vre-o 7 din Polonia, jumătate din cele sir-

bești și — vre-o 3—4 din București (cari se arată foarte „patriotice”, injurând tot ce are țara, și cari nu văd nimic bun în țara asta! Și lumea pe acestea le cește mai cu „plăcere”, căci „combat” mai zdravăn!., de fapt fac politica dușmană țării, dorită de cei ce le înfundă cu bani dușmani!).

Ziarul german „Vossische Ztg” arată cum lumea e oarbă și acolo și nu vede că ajunge roabă părerilor lui Stinnes, care cântă din cele 150 trimbiți zilnice, urmărind urlașă sa îmbogățire și cucerire și peste hotare, în foloșul cât al germanizmului, mai mult pentru scopurile sale ascunse, cari sunt cu totul altele decât se arată.

De vorbă cu cei mai nenorociți frați ai noștri.

Am auzit oameni vorbind și am văzut gazete scriind despre „pocăiți” cu năcaz, cu ură, uneori parcă chiar cu răutate.

„Libertatea” a vorbit și ea, și va mai vorbi, despre acești oameni și rătăcirea lor, dar nici în trecut nu a pus, nici în viitor nu va pune patimă și ură în scrisesele sale. Căci noi nu putem uita aceea, că ei sunt frați ai noștri, și anume cei mai nenorociți dintre frații noștri, a căror puțină știință o folosesc câțiva agenți ai răului, cari vor să desbina neamul nostru și să-l slăbească. Ne e milă de acești sârmani frați cu sufletul bolnav, și ne rugăm lui D-zeu pentru ei, să-i întrămeze iară, să-i vindecă de boala care-i bântue.

În numărul nostru trecut arătam cea mai nouă față a boalei lor: dragostea pentru jidovi, pe care ei încep a-i crede mai buni ca pe noi, pe frații lor creștini, încep a-i lauda și a se închina lor!.

Multă durere sufletească am simțit citind scrisoarea fratelui dela Anina, care ne spunea că nu-i mai place de „Libertatea”, de care i-a plăcut de 20 de ani, pentru-că prea ceartă pe Jidani, cari sunt doară cei mai buni oameni de pe pământ, „poporul ales” cum singuri își zic.

Ca răspuns la acea scrisoare primim o altă scrisoare, tot din Anina, dela un creștin cu suflet sănătos, care ne spune lucruri și mai dureroase, cari ne dovedesc și mai mult, câtă dreptate aveam, când spuneam că „pocăitizmul” e o „primejdie națională”.

Iată ce ni-se scrie:

Anina, 20 Iulie 1923

Dle Redactor! Gura păcătosului s'a scăpat să mărturisească un mare adevăr, când vi-a spus în scrisoarea aceea, că pocăiții de aici au primit în inima lor închinarea față de filii lui Izrael...

Această boală a poporului de jos și neluminat, care pe aici a prins și s'a întins ca o pecingine, — îl face de nu vedea, nu poate vedea, în ce prăpastie a căzut.

Anina e leagănul pocăitizmului

aici în Bănat, — căci aici, ne-având noi Românii nici biserică, nici preot (!!), sârmanii oameni veniți aici ca lucrători, au căzut pe mâinile tuturor răilor și agenților străini, încă din vremea ungarilor, — cari au sămănat sămînța asta a călbezei în inimile și mințile lor și i-au zăpăcit pe oameni, cum amățești peștii cu măslic. Căci politica ungurească asta o dorea. Și de aceea văzurăm că societatea „Reșița”, condusă de străini atât de vrășmași nouă, le-a dat acestor porniți pe calea rătăcirii, ajutor ca să-și zidească case de rugăciuni și anume după chipul și asemănarea sinagogelor jidovești! Evreii sunt cei-ce suflă mereu în focul pocăitizmului, prin care îi aprople pe oameni de sine și de legea lor.

Și îi țin prinși în mrejele lor până în ziua de azi, și ca să nu-i mai scape, îi ajutură pe pocăiți, socotindu-i pe jumătate jidovi, așa ca cum să ajută și ei jidovii între ei. Dacă muerile pocăiților merg în prăvăliile (boltele) jidovești, și spun că-s „pocăiți”, *capătă marfă mai lesne decât creștinii!*

Și atunci firește că pocăitul care vi-a scris, laudă pe Jidani, cari sunt „oameni foarte buni”.

Noi adaugem: „Foarte buni și foarte cuminiți — *pentru ei!*, dar nu pentru voi, săracii filii ai poporului românesc. Ei sunt buni și cuminiți pentru ei, aruncând măslic între voi, ca să vă atragă în staulul lor... Și au izbutit în bună parte. Astăzi dela Lugoj și până în Dunăre (la Moldova nouă), satele băjbăe de cetele acestor visători...

Și azi acești sârmani frați ai noștri rătăciți, au „case de rugăciuni” zidite după chipul templelor jidovești, în comunele Sasca, Potoc, Socolar, și acum își zidesc una în Ilidie, și pe rînd și în celelalte din jurul Reșiței și Aninei.

Urmările le văd și le știu bine jidani și toți streinii dușmani nouă: poporul nostru va slăbi foarte (ceea-ce ei din inimă îi doresc) pe urma sfășierilor religioase, se vor porni în sinul lui valuri de ură și de certe. Acolo unde binele de obște al neamului, al țării, va chema pe toți Românii, — dacă chemarea va veni din rost creștinesc adevărat, acolo „pocăiții” nu vor merge. Neamul se va dovedi slab și ușor de înfrânt de dușmanii săi din afară și din lăuntru...

Despre însăși credința lor, nu o să vă scriu multe. Va fi destul să spun, că ei, luându-se după părți rău înțelese, rău înțelese de ei, din vechiul testament, legea veche jidovească, — învață că: *tatăl nu e neam cu fiica sa, nici cu altă rudenie a sa, și că amestecul între ei nu e păcat, nici rușine, că așa „se ridică neamul” — după o pildă din Testamentul vechiu...*

Bine înțeles așa le tilcuiesc lor agenții streini ce vreau să-i umilească și să-i înstrăineze cât mai

tare de curata lege alui Isus. Să facă proștii de români așa, că ei jidani nu o fac!..

Cu frație: P. C. M. abonat.

E atât de mult grăitoare această scrisoare, încât nu mai adaugem nimic la ea, — lăsăm pe fiecare cetitor cu capul la loc, să-și facă judecata asupra acestei rătăcirii și — să se îngrozească de ea.

Dare pe firme.

În noile legi de dare, s'a adus și una care n'a mai fost: Ca tot omul și negustorul, care are afară la uliță o tablă cu scrisoare că ce meserie îndeplinește el (prin ce înștiințând lumea despre meseria ori negoțul său, o chiamă la sine și are folos după asta), — să plătească o dare oarecare pentru-că are pusă afară tabla cu înștiințarea („firma” lui). Și spune legea așa: Cel-ce are firmă (tablă) scrisă românește, în limba țării, acela plătește 500 Lei pe an dare de firmă. Dar cel-ce își pune firmă scrisă în limbă străină, va plăti de 10—15-ori mai mult, adică până la 8000 Lei pe an, — pentru plăcerea de a scrie în altă limbă.

Legea, pe lângă că vrea să aducă un nou venit statului, are și un gând bun românesc. Azi dacă mergi prin orașele din Basarabia, vezi atâtea firme rusești, de crezi că ești în Rusia, în Bucovina atâtea firme germane, de crezi că ești în Austria, în Ardeal, Bănat și Crișana atâtea firme ungurești, de crezi că ești în Ungaria.

Noua lege vrea să spele fața orașelor din România, de această boială streină, și să le dea o față românească.

Și asta cu drept cuvânt, căci azi prea se îndărătnicesc toți câți nu au dragă această țară, a-și pune da-asupra ușii table cu scrisoare străină, — iar în București și alte orașe din Regat, se pun firme de tot franțuzești ori englezești, așa din nărozie curată, ca și cum prin firma franțuzască ori engleză, s'ar ridică mai presus de ceilalți negustori ai țării.

Aceștia să-și plătească „plăcere” de a și pune firme streine.

Zilele astea au fost vestiți și negustorii dela noi din Ardeal, că sunt puși la dare de venit cu atât, iar dare după firmă cu atât (după cum le eră firma românească ori și străină, sau numai străină).

Și în multe locuri negustorii și meseriașii streini, au răspuns la asta cu toată ura lor pentru noi! Ei și-au zis: Decât firmă românească, *mai bine nici una!*

Și și-au luat jos tablele cu firma de de-asupra prăvălii (bolții) lor!

Unii Români nepricepuți, au făcut și ei asemenea, măimufând pe străini, și și-au luat și ei jos firma, — spunând că n'o să mai dea bir și după aceea. Răm au făcut acești Români. Darea pe firme o fi ea o greutate, adusă de stat de silă, ne-

mai știind de unde naiba să născă scoată atâta bani câți se cer pentru susținerea mașinării statului. Dar Ungurii nu puseseră dar pe câni, când nimeni nu se aștepta și la o astfel de dare?

Dar dacă legea spune: Pentru firma românească iau 500 Lei, pentru cea străină 5000—8000 (până la opt mii!), noi Românii n'aveam cuvânt a ne lua jos firmele, căci pe cântăm pe un glas cu dușmanii statului și ai limbei românești. Lăsăm să le iee jos ei, streinii, ca să cunoască de departe și prin asta, că aceea e prăvălie (bolta) străină sau meșter străin, — pe care noi Românii să-l încunjurăm pe cât nume putem.

E așa de greu de înțeles acest lucru pentru un suflet românesc?

La Hunedoara spune „Patria” că un medic și un avocat Român, și-au luat și ei jos firmele. Se poate așa ceva?

Din Basarabia.

În numărul 23 al „Libertății” am tipărit o scrisoare din Basarabia, trimisă nouă și iscălită de Dr. Cazacu, avocat în Tighina, — care printre știrile bune ce pe teia da, avea și o știre dureroasă pentru un suflet românesc, că a decedat elevii Liceului Real din Tighina, mergând într-o excursie (călătorie de învățătură) în comuna moldovenească (românească), Hagimus, din acel ținut, vorbeau între ei tot rusește, — ceea-ce n'a prăvălit înălțat sufletul moldovenilor din aceea comună. La această știre primim următoarea scrisoare dela mulți fruntași din comuna Hagimus:

Domnule Redactor,

Socotim ca o datorie morală a noastră, să dăm lămuriri asupra scrisorii despre vizita făcută în satul nostru la 10 Iunie de către elevii Liceului Real din Tighina scrisoare trimisă Dv. de dl D. Cazacu și publicată în „Libertatea” No. 25 din 21 Iunie a. c.

Scopul venirii elevilor, după cum am înțeles din toată petrecerea lor între noi, a fost propagandă (propovăduirea) națională. De aceea ei s'au înfățișat între noi cu un program românesc și foarte bogat (poezii patriotice, cântări doine, bucați de muzică românească joc, „Banul Mărăcină”, gimnastică, cercetașilor). Toate punctele programului au fost lămurite poporului vorbindu-ne de înțelesul și însemnătatea lor. S'a ținut de către domn profesor o vorbire caldă despre școala română.

Liceul a sosit în sat la ora 7 a. m. și a stat până seara la ora 7. Timpul a trecut foarte repede pentru sătenii, cari au avut o adevărată plăcere, de care și azi aduc cu drag aminte.

Nu răspunde dar adevărului faptul subliniat în acel articol al Cazacu, pe care nu-l învinuim pe reavoință, dar care și-a cules formațiile dela persoane, cari au luat parte la aceea petrecere țească. Atat programul cât și vor-

intre noi și dnii profesori și elevi, s'au făcut numai în românește!

Dorim o mai de-aproape cercetare a știrilor de acest fel, nainte de a se trimite la gazetă, căci dacă ele sunt învinuiri nedrepte, adunate din gurile unor răuvoitori, ele strică plăcerea de a se mai face asemenea excursiuni, atât de frumoase și folositoare pentru sătenii noștri.

Noi, în numele poporului din Hagimus, aducem din suflet cele mai călduroase mulțumiri Liceului Real din Tighina, pentru dragostea care a arătat-o pentru noi moldovenii de aici prin venirea sa între noi.

Cu stimă:

Invățător Gh. Griza.

Preot Alexandru Floratinschi.

Primar P. Istrati.

Locuitorii: E. Buga, Ion Epure.

Notar Neaguță,

Dascăl S. Galațchi.

Tipărim cu mută plăcere această scrisoare, fiind siguri din nainte, că cel care se va bucura mai mult de ea, va fi chiar d. Cazacu, a cărui inimă a fost dureros atinsă de știrea pe iare i-a dat-o un om atât de cinstit față de Liceul românesc.

Multe foi au obiceiul (rău obiceiul) și mulți oameni au același obicei, de a scoate la iveală numai vestii rele de prin țară. „Libertatea” e tocmai potrivnică acestui obicei de a aduna știrile, și numai când nu le mai poate încungiuira, le face să iasă la loc, — nu bucurându-se de ele, ci dorind îndreptarea lor. De aceea avem adevărată sărbătoare sufletească în răspunsul primit mai sus, — răspuns scormonit prin o știre greșită.

Rugăm pe bunii noștri cetitori de pretutindeni, să ne trimită veștile bune din viața lor în comună, în țară, — ca ele să lumineze și încălzescă și sufletele cetitorilor din alte părți ale țării.

Din greutățile scoaterii de foi.

De ani de zile era încheiat un contract de înțelegere între stăpânii tipografiilor și între culegătorii tipografi, pe temeiul căruia s'a putut trăi în înțelegere cât de cât. Acum la 1 August acest contract se sfârșește.

S'au început târgueli nouă între scriitorii și proprietarii de tipografii. Dar până azi înțelegerea nu s'a putut stabili. Culegătorii cer urcări mari de plăți, cari fac 70—80% față de cele de azi. În loc de 600—700 lei săptămână, cer acum 1200 Lei, și ce face o plată între 5000—6000 lei pe lună.

Nu știm cum se vor sfârși târgueli pentru înțelegere, căci ele au fost odată întrerupte, și acum s'au început iară sub conducerea unui trimis al Ministerului.

Năcazul porcedee din aceea, că scriitorii, deși cer plăți așa mari, nu vor să mai lucreze cât lucrau înainte vreme, ci vor lucra tot mai puțin, — ca așa să încapă mai mulți în lucru, căci prea sunt mulți fără lucru. Așa se spune, că în Cluj, la gazetă ce ar putea fi făcută de scriitorii, lucrează 12 inși, fiecare trăind mai puțin decât se cade,

ca prin asta să silească pe proprietar a lua mai mulți în lucru. De acest năcaz proprietarii voesc să se scutească și cer lucrătorilor să se îndatoreze a lucra atâta cât e cu cale și cât lucrau mai înainte. Dar ei spun că nu se obligă la nimic. De aci încordarea și neînțelegerea.

„Libertatea” nu are aceste necazuri, căci Tipografia noastră are tot oameni crescuți aici, de noi, și cu cari trăim ca într'o familie în care este bunăînțelegere. Dar cei din orașele mari își fac de cap, — și după ei se îndreaptă lucrurile apoi și încolo.

E teamă că la 1 August va înceta lucrul în toate tipografiile, — până ce conducătorii desbaterilor vor ajunge a se înțelege.

Urcarea, și unume în măsură mare, a plăților, va urma negreșit, — deși poate nu atâta cât cer lucrătorii.

— În același timp Fabricile de hârtie urcă dela 1 August prețul hârtiei cu 40—50% (cu jumătate).

Aceste stări mult îngreunată, — ne simțim datorii a le aduce la cunoștința cetitorilor noștri, căci pe urma lor va trebui să vină și o urcare a prețului cărților și foilor.

Multe gazete din cele mai nouă și cari nu prinseseră încă rădăcini, au încetat a se mai tipări, — ca „Luminătorul” dela Timișoara, „Făclia” din Caransebeș, „Tribuna Aradului” în Arad. După urcările astea nouă, foarte îngreunătoare, — vor înceta și altele a se mai tipări.

— Din Valea-Dosului ni-se plâng cetitorii că multe foi li-se perd la primărie, folosite de oameni de pe acolo, ori pierdute de împărțitor care nu are trezvia de lipsă umblând cu ele. Rugăm primăria să cunoască, că foile unui abonat n'are drept să le desfacă nimenea, ci așa cum vin, au să fie date celui adresat. Primarul și împărțitorul fac slujbă de poștă, și pentru nerându-li pot fi trași la răspundere ca slujbași de poștă și pot avea mari neplăceri, dacă se cere cercetare asupra lor.

Să venim odată la rândulă, la cinstea drepturilor altora, căci altfel nu ne aducem țara la stări rânduite în veci.

NOUȚĂȚI

Supărare pentru o biserică. În Sântimbru (lângă Teiuș) este o biserică veche, zidită de regele Ungariei Ioan Huniade, cu banii Statului, pentru familiile unguerești ce se aflau aci. Că era pe atunci iobăgie și pe lângă curtea nemeșului se adunase un mic roiu de porodițe maghiare.

Cu timpul Ungurii de aci — perzându-și rostul prin ștergerea iobăgiei, s'au risipit, și biserica stă pustie de multă vreme.

În 9 Iulie comisia de expropriere, regulând și alte treburi ale împărțirii pământului, a dat și biserica asta părăsită, în folosința Românilor din Sântimbru, cari s'o repară (că e de jumătate ruinată) și s'o iau ei în folosință. Drept casă de închinare lui Dumnezeu a fost ea zidită de Ioan Huniade, domnul maghiar cel de sânge românesc, de casă de rugăciune să slujească și azi. Că însuși Huniade, do-ar

trăi și ar vedea că Unguri nu mai sunt aci, ar da-o Românilor, cari sunt. Cu banii statului s'a zidit, tot statul (azi însă altul) are drept de a o da altora, dacă credicioșii ei s'au stins.

Pentru acest lucru așa de firesc, să vezi ce țipete, ce urlete, în gazetele maghiare din Cluj și din tot Ardealul, că s'a făcut „o nedreptate” Ungurilor din Sântimbru, cari — nu sunt! Ciudate căpățini mai au gazetarii aștia maghiari dela noi.

Muncitor îngropat de viu... Săptămâna trecută Biró Balint din Poeni (jud. Cojocna) săpa o fântână în curtea altui locuitor de acolo, — și când se adâncise de vre-o 5 metri, țărniile de pământ s'au surpat din și au căzut peste el, îngropându-l de viu.

Cărți despre trecutul Ardealului, premiate. Secțiunile științifice-literare ale Asociațiunii, au premiat cu 2000 Lei lucrarea dlui I. Clopoșel, ziarist din Cluj, despre: „Revoluția din 1918 și unirea Ardealului cu vechiul Regat”, — și cu 10.000 lei lucrarea dlui T. V. Păcățan: „Anii 1848—1849 la Români din Ardeal”, care descrie și arată cu documente, marea mișcare patriotică dela 1848 a poporului român dela noi.

Spor de plată lucrătorilor din minele de aur. Lucrătorii din minele de aur ale statului în Ardeal, erau prea slab plătiți și demult și-au cerat urcarea plăților. După târgueli de jumătate de an, au ajuns la înțelegere: Li se urcă plata cu 120%, adică mai multe ca îndoite pe cât au avut. Prin aceasta ajung să aibă minierii (băieșii) 70—80 Lei pe zi, ajutorii 50—60, vagonerii 50—55 pe zi. Ziuășii și copiii au mai puțin. Nu-s plățile pe-o formă, ci după cum e lucrătorul de vechiu și de învățat și după lucrul ce îl face. De pildă cei dela sfărâmători (șteampuri) sunt împărțiți în lucrători de clasa I. II. III. IV. având plată 45, 50, 55, și 60 de Lei, după clasa în care sunt puși.

Scumpetea în București a crescut iară mult. Pe când în Ianuarie 1922, kilogramul de carne era cu 10—12 Lei, azi, după un an și jumătate, e 30 de Lei! Dar specula nu o fac numai cei ce vând carne, ci și cei ce vând legume. Acum, când patlagelele (paradăile, roșiile) sunt încă rar de căpătat, se găsesc totuși așa mai puțin pe piață. Dar știți ce se ia de una: 15 Lei!

Folle se scumpesc. Ca urmare a stărilor de cari vorbim în articolul „Din greutățile scoaterii de foi”, ziarele din București, cari au ținut cât au putut a se vinde cu un 1 Leu, — dau de știre, că dela 1 August își urcă prețul de vânzare la 2 Lei. O vestește „Universul” „Adevărul” și celelalte. Vor urma scumpirile și la noi.

Dentist Dr. S. Soidner — dă consultații în ORĂȘTIE, Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj de-asupra prăvălii Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți fără durere. — Regulare de dinți. Punere de dantură. (884) 2—15

Cursuri noi de vară pentru învățătorilor-ajutori. În anul acesta se țin cursuri de vară pentru învățătorilor-ajutori, pe lângă școlile normale din Râmnic-Vâlcea, Pitești, Grădiște (Vlașca), Buzău, Huși, Focșani, Piatra-Neamț și Constanța.

Toți acei, cari au 4 clase secundare (de liceu ori civile) și doresc să urmeze aceste cursuri pedagogice, pot să se înscrie la una din școlile de mai sus, de unde vor primi și informațiunile privitoare la începerea și durata cursului. După terminare ajung învățătorii-ajutori.

Revizor școlar.

62 dentiști streini și 1 Român. Îngrijirea dinților începe a fi tot mai pricepută și prețuită de lume. Azi tot mai mulți sunt cei-ce caută să aibă dinții buni, căci când dinții buni macină bine mâncările, stomacul rămâne mai multă vreme sănătos și cu el împreună tot trupul.

Acest lucru l'au înțeles la noi mai întâi și mai bine tot streinii. Românii nu s'au prea gândit să se facă „dentiști”, deși această meserie aduce azi venite mari celor ce o îndeletnesc.

Ministeriul a cerut tuturor dentiștilor, cari nu-s și doctori, ci numai maestri dentiști, din Ardeal, Bănat și Crișana, să-și înainteze dovezile ce le au despre învățătura lor și să meargă la București să facă un examen acolo, pentru a-și dovedi știința. Și acum se publică lista alor 63 de inși, cari au făcut examenul bine și Ministeriul le recunoaște și el dreptul a fi dentiști în România.

Dintre 63 inși, unul singur e Român, dl Felician Popp, cehialalți toți streini: Volmann, Halmos, Scherz, Engel, Hartstein, Horváth, Deck, Szendrei, Iacobi Iuliu și Iacobi Dora (sași), Scholtes Frida, Zink Maria, — și alții.

Tinerii români să-și îndrepte privirile și pre această carieră, care e tot mai căutată și mai bine plătită. Multe dame (femei) dentiste sunt foarte căutate, lucrând ele mai delicat, mai ușor, ca unii bărbați. Românele de ce nu se gândesc la asta?

Spărgători de scrisori. Unii Americani prea încrezători în curățenia tuturor mării cari vor trece scrisorile lor din America până acasă în Ardeal, — aveau răul obiceiul de a pune câte un dolar, doi, cinci în scrisoare și așa a-i trimite, recomandat acasă. În Octombrie a. t. s'a descoperit la Cluj o întregă bandă de slujbași ai postelor, cari spărgeau scrisorile americane, luau dolarii din ele și apoi le aruncă. La unul, Bartha Șandor s'au aflat că a aruncat 100 scrisori sub Tâmpa din Brașov (erau scrisori recomandate cu bani în ele). Ortac a avut de Székely Aladár; la altul Deak Ferencz au aflat 365 dollari ascunși în pământ în curte; alți ortaci ai lor erau: Demeter Albert, Lörinți Gh., Várady Mozeș, Tórcska Emerik, Weiss Ciomâr, și apoi 2 Români. Precum vedem sunt foarte credincioși străini pe cari i-am lăsat să rămână mai departa în slujba postelor române.

Din alte țări.

Spre fundul prăpastiei.

În Germania Banca Statului se pare că nu se mai poate opri de pe lunecuşul spre adâncul prăpastiei în stricarea preţului banului.

În întâia săptămână din Iulie, acea Bancă a tipărit bani noi de hârtie în preţ de 2950 miliarde de mărci! Mergând tot așa, acuși nu va mai ridica nimenea o hârtie de 10 mărci de pe jos (pe cea de 1 marcă n'o mai ridică nici azi nimenea!)

Lupte dârze

cu îndărătnicia evreiască, care poartă pe cap chivără unguerească.

Răbdarea stăpânilor dela București se pare a fi și ea pe sfârșite. Vrând să dea fiecărui neam ce e al său, ba lăsând neamurilor streine din Ardeal chiar mai mult decât li-se cade după tăria numărului lor, — guvernele dela București au dat voce și Evreilor, să-și aibă școlile lor! — așadar mai mult decât sub unguri. Și aveau Evreii în Cluj un Liceu oșebit al lor. Dar crezi că pentru asta ei se sileau a fi mulțumitori stăpânirii românești? Aș! Parcă chiar de aceea o luau mai strașnic în deșert! În Liceul evreesc din Cluj se da puilor de jidani o creștere mai năroadă față de România, ca în Liceele din Pest! De limba română își făceau haz, Istoria țării nici nu voiau s'o cetească, și altele.

În luna trecută, luni, Evreii au ținut un mare ciorobor (sobor) al lor la Timișoara, în care au hotărât, că ei rămân vecinic credincioși ungurilor, că așa de bine ca cu unгурii, ei nu s'au înțeles cu néam omenesc pe pământ, și de aceea ei scot ca limbă maternă (limba mamei) lor, limba unguerească, și în asta cer să le învețe copiii, în asta să se înțeleagă, de asta să se alipească!..

Bun. Dar văzând ce se face în școlile evreești din Cluj, guvernul a hotărât: Acestor școli evreești li-se ia dreptul de a mai da certificate (atestare) și dacă copiii ce învață în ele, doresc a avea un Certificat (atestat) școlar cu care să meargă la altă școală mai înaltă, ei trebuie să facă un examen naintea unei comisii de profesori dela o școală din cele de stat, și numai Certificatul pe care-l vor primi dela acea Comisie, va fi bun, numai cu acele Certificate vor putea trece la alte școli.

Când li-s'a dat voce să fie înflințate, li-s'a dat răgaz de 7 ani, ca să treacă dela limba unguerească, cu care erau dedați, — ori la cea evreiască a lor, ori apoi la cea românească, a noului stat.

Dar nici după cinci ani ei n'au început macar a învăța românește. De aceea, ca la nesupuși, li-s'a luat dreptul de a da certificate.

Cu toată dreptatea se face așa. Totuși suntem de nainte încredințați, că jivinele jidovești vor țipa (zbierea) în cor, ca să răsună peste țări și mări, că volnicelă și tiranele stăpâniri românești, li „prigonesc“...

Doar că și străinătatea s'a săturat de plângeri mincinoase și știe cât să dea pe ele!..

Stări de nesuferit.

— De ce părăsesc unii oamenii foile —

Primim dela un abonat al nostru următoarele șire:

„Domnule Redactor! Cu onoare vă instițez, că mă las de foaie, dar numai din pricina, că posta noastră din Curtici, comună cu 7000 locuitori, — nu-și plătește poștarul, împărțitor de scrisori, — și acela numai așa ne aduce acasă scrisorile și foile. Dacă îi plătim 10 Lei pe lună. Iar asta pentru noi, țărani, cari primim o foaie pe săptămână și o scrisoare două într'un an, e prea mult. Iar ca să mergem după fol la postă, acum nu avem vreme. De aceea mă las de foaie.

Ignatie Dihor
plugar în Curtici, No. 378

Atragem luarea aminte a Direcțiunii Poștelor asupra acestor stări de lucruri de nesuferit. Ele nu ne sunt păgubit oare numai nouă, căci de paguba noastră n'am avea drept să ne plângem, — ci sunt păgubitoare culturii poporului, luminării lui, lumina pe care atâtea ne lăudăm cu toții, și în întâia linie statul, că i-o dorim. Apoi dacă i-o dorim, să nu o împedecăm noi înșine.

Iar ce se face la Curtici, e de-adreptul împedecarea, ba zădărnirea năzuinței țărănilor noștri de a se lumina, a ști și ei ce e prin cea lume și țară! A-i cere abonamentului 10 Lei pe lună, însmnă ca el să plătească 120 Lei pe an numai poștarului aducător de scrisori, pentru că îi aduce la casă o foaie pe care o plătește cu 60 Lei pe an, — sau: foaia îi vine astfel de 3 ori mai scumpă, decât celor din comunele cu posta în rînduială.

Rugăm pe abonații noștri din alte comune, unde pățimesc de același neajunsuri, să ne scrie și ei ce pățesc, căci scrisorile lor le vom trimite la Direcția Poștelor spre a face cercetări și a îndrepta aceste stări de nesuferit.

Posta Redacției.

Dsale Andrei H. în Oc. mare. Banii au sosit. Al doilea număr s'a oprit.

Dsale I. Ș. I. M. în L. d. M. Dta ai trimis pe anul de față numai 25 Lei. Ți se face pe voce.

Dsale P. S. în C. Poezia „Singur în lume“, n'o putem publica, fiind prea slabuță.

Dsale E. I. în S. n. m. În numărul viitor, prescurtat.

CONCURS

Diracțiunea Liceului „Aurel Vlaicu“ publică concurs pentru cărăușirea alor 50 (cincizeci) stângini lemne de foc pentru institut, din depozitul orașului aflător în Baia (Șibișelul nou). Ofertele sunt a se înainta până la 1 August a. c. Adusul lemnelor va fi între 1 și 20 Aug.

(0) 1-2 Direcțiunea.

Un dormitor complet alb și un arangement de salon, sunt de vânzare. A se vedea: Orăștie, Drumul țării, Nr. 8. (893) 1-2

Un trier, de curățit grâu, — și un „granco“ pentru ridicat petri de moară, — se află de vânzare la: (875) 2-2

Ferenczy Albert
Orăștie, Str. Mihai Viteazul 73.

Ocazie!

De vânzare, din cauza adâncilor bătrânețe, arangementul de prăvălie și toată marfa din prăvălia subscribului, printre care se află instrumente muzicale, articole militare, cărți și altele.

Petru Ilieșiu

Str. Poștei vechi, 2, vis-a-vis (890) 1-3 de prăvălia Vulcu.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința celor interesați, că comuna Lancrăm dă în arandă pe 3 ani moara comună, cu 4 pietri, minată cu putere de apă, în 29 Iulie 1923, la orele 3 d. m. prin licitație publică orală și prin ofertă închise.

Prețul de esclsmare e 30.000 Lei. Vadia 10%.

Condițiunile de licitație se pot vedea la primăria comună.

(882) 2-2 Primăria comună.

Pantofărie nouă!

Am onoare a aduce la cunoștință onor, publică din Orăștie și jur, că mi-am deschis un

Atelier de încălzăminte pentru bărbați, dame și copii,

în care execută toate lucrările ce aparțin acestei branșe, dela cele mai simple până la cele mai luxoase. Tot asemenea primesc și reparaturi.

Reg sprijinul onor public.

Cu stimă

N. Homorodean

m. pantofar Orăștie, str. A. Iancu Nr. 5 (888). (În față cu Cazarma) 1-3

Femea harnică.

care a făcut mai mulți ani slujba de îngrijitoare la Internat de băieți, — caută loc tot așa ca femea de serviciu la un Internat, la un Liceu, pentru Internat sau în bucătărie Adresa o dă foaia. (889) 1-2

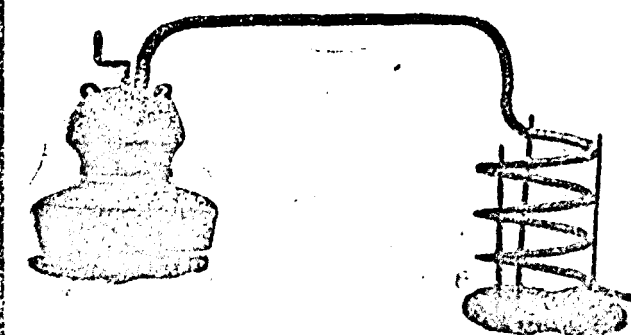
Un Costum de haine bărbătești, negre, Kamgar, nefolosit, stofă din timpul de înainte de războiu, e de vânzare. — Adresa o dă Adm. foii. (891) 1-1

Fabrică de cărămidă și :: țiglă din ciment! ::

În fabrica de cărămidă și țiglă, a lui Ioan Herța din Orăștie, se pregătește din material de ciment: țiglă, cărămidă, tuburi, socouri (vdlae) și tot felul de lucruri aparținătoare acestei branșe.

Or. public care are trebuință de astfel de lucruri, să se adreseze cu încredere și să spriginească această întreprindere românească.

La FRAȚII STANO, căldărari în Orăștie și în Deva.

se găsesc gala dări de fier ra cu mestecătoare, spirală su cilia Mărimea 100-120-140 Marfa se vinde mai la depozitele stre din Orăștie Deva. (889)

Scărmnătoare de lână

mănetă cu motor electric, ca tot arangementul, în bună stare, se află de vânzare la subscribul:

Vasile Udrea
în Vințul-de-Jos.

(874) 3-3

Târgul de săptămână în Geoagiul-de-jos

atât pentru vite cât și pentru marfă se va ține regulat în toată **Joia**. (800) 9-11

Casă de vânzare

compusă din o casă în stare bună cu 2 odăi, bucătărie, grajd, șură, grădina și celelalte trebuincisele unei gospodării în Orăștie, la

Nicolae Tăpan

(887) 2-2

Str. Lungă 25.

Bulnar!

Cant două calfe de bulnar, pentru muncă mestecată, cu plăci de zi sau pe bucată. Plătesc cele mai înalte prețuri de zil

Weiss, măestru bulnar

(881) 2-2

în Orăștie.

Calfă pentru prăvălie de coloniale, ferărie mixtă, caut loc. Adresa mea:

Luca Gaț,

Balșa, p. Geoagiul-de-jos jud. Hunedoara.

(879) 2-2

150 căzi (vojuri)

în stare bună de la 20-50 hectolitri, și

O căldare pentru fert vinareu completă, se află de vânzare

Informațiuni la: DANIL KARTMAR (883) 2-4 Orăștie, str. Beriului, 28

Casă de vânzare.

Casa din Orăștie, Strada Școlilor Nr. 31 (din Zăvoia), constă din 1 odă de locuit, 1 lucrătoare și grădina cu pomi și fântână — de vânzare. Informațiuni la:

Nicolae Ispas,

(886) 2-2 Str. Romoșelului Nr. 1

Cărți de teatru!

În toate librăriile din România și în cele din America și din goslavia unde se vând și cărțile mănăștil, — cereți cărțile de teatru pentru diletanți și pentru artiști, — precum și Calendarul înlocuitor de Ioan Baciu (Lugo). (880) 2-2